

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ
ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ**

**ΑΠΟΦΑΣΗ
279/2015**

(διαδικασίας του άρθρου 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει)

Η ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ

Στην Αθήνα σήμερα 2 Δεκεμβρίου 2015, ημέρα Τετάρτη και ώρα 10:30 π.μ. και επί της οδού Λ. Κηφισίας 7, στους Αμπελόκηπους, όπου και τα γραφεία της, συνήλθε η **ΕΝΙΑΙΑ ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΥΜΒΑΣΕΩΝ** σε συνεδρίαση μετά από σχετική πρόσκληση του Προέδρου της, η οποία γνωστοποιήθηκε νομίμως σε όλα τα μέλη της Αρχής.

Από τα προσκληθέντα μέλη της Αρχής παρέστησαν κατά την συνεδρίαση τα ακόλουθα:

1. Πρόεδρος : Ράικος Δημήτριος
2. Αντιπρόεδρος : Μπουσουλέγκα Χριστίνα
3. Μέλη : Καραμανλής Ευάγγελος
Κουλούρη Ιωάννα
Σταθακόπουλος Δημήτριος

Τα λοιπά τακτικά και αναπληρωματικά μέλη, καίτοι προσκληθέντα, δεν προσήλθαν.

Γραμματέας: Λαμπράκης Αθανάσιος

Εισηγητής: Ζαχαρόπουλος Αριστοτέλης, Πολ. Μηχανικός, Ειδικό Επιστημονικό Προσωπικό Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ.

Κατά τη διάρκεια της Συνεδρίασης παρέστη ο εισηγητής Ζαχαρόπουλος Αριστοτέλης, καθώς και η Καξική Χριστίνα, Προϊσταμένη του Τμήματος Γνωμοδοτήσεων της Διεύθυνσης Νομικών Υπηρεσιών της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ., οι οποίοι αποχώρησαν πριν την έναρξη της διαδικασίας ψηφοφορίας και λήψης της απόφασης από τα Μέλη του Συμβουλίου της Αρχής.

ΘΕΜΑ: Αίτημα της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών, Κατασκευών & Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. για παροχή σύμφωνης γνώμης της Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 2, περ. γ(δδ) Ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προκειμένου να προβεί στη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 του Π.Δ 60/2007, για την ανάθεση 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών (1η ΣΣΕ) προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.646.341,46€ (χωρίς ΦΠΑ 23%) σε εκτελούμενο έργο με τίτλο "Αρδευτικό Έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας".

1. Με το με αρ. πρωτ. οικ.4852/124692/ΣΤ1/543/16-11-2015 αίτημα της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών, Κατασκευών & Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. (εφεξής ΔΤΜΚΤ) προς την Ε.Α.Α.ΔΗ.ΣΥ. (εφεξής Αρχή) και τα συνημμένα σε αυτό έγγραφα που παρελήφθησαν από την Αρχή στις 16-11-2015 (αρ.πρωτ. εισ. 5083) η

ΔΤΜΚΤ αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής σύμφωνα με το άρθρο 2, παρ. 2, περ. γ υποπ. (δδ) του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, προκειμένου να προβεί στη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 4 περ.α του Π.Δ 60/2007, με αντικείμενο την ανάθεση της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών (1η ΣΣΕ) προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.646.341,46€ (χωρίς ΦΠΑ 23%) σε εκτελούμενο έργο με τίτλο “Αρδευτικό Έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας”.

I. Ιστορικό- πραγματικά περιστατικά

2. Από το φάκελο της υπόθεσης και τα περιεχόμενα σε αυτόν στοιχεία και σχετικά έγγραφα προκύπτουν τα ακόλουθα:

2.α. Με την με αρ. πρωτ. 5147/422/3-7-2000 Απόφαση ΥΠ. ΓΕΩΡΓΙΑΣ εγκρίθηκε η οριστική μελέτη των Υδραυλικών έργων του έργου «Μελέτη Αρδευτικού έργου Ελαιώνα Άμφισσας Ν. Φωκίδας», η οποία είχε ανατεθεί το 1998.

2.β. Με την με αρ. πρωτ. 13979/14-9-2009 Απόφαση ΥΠ. ΑΓΡ. ΑΝ. & ΤΡΟΦ. εγκρίθηκαν τα τεύχη δημοπράτησης του έργου «Αρδευτικό έργο Ελαιώνα Άμφισσας Ν. Φωκίδας».

2.γ Με την υπ’ αριθ. πρωτ. 8713/21-9-2009 Απόφαση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΠΑΑ 2007-2013, εντάχθηκε στο Μέτρο 125Α (1) του ΠΑΑ 2007-2013 η πράξη με τίτλο «Αρδευτικό έργο Ελαιώνα Άμφισσας Νομού Φωκίδας».

2.δ. Με την με αρ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Γνωμοδότηση αρ.32/14-10-2008 του Κ.Α.Σ.), διατυπώθηκε η θετική υπό όρους γνώμη της Δ/σης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κατά την διαδικασία της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης του Έργου του θέματος και με την υπ’ αριθ. πρωτ. 144775/23-09-2009 Κ.Υ.Α. (Υ.ΠΕ.-ΧΩ.Δ.Ε. – ΥΠ.Α.Α.Τ. και ΥΠ.ΠΟ) εγκρίθηκαν οι Περιβαλλοντικοί Όροι του έργου. Επισημαίνεται ότι η περιοχή κατασκευής του έργου εμπίπτει στο λεγόμενο «Δελφικό Τοπίο» για το οποίο ίσχυε, κατά τον χρόνο εκπόνησης της μελέτης, έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων και δημοπράτησης του έργου, η απόφαση του Υπουργείου Πολιτισμού υπ’ αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/13624/725/27-03-1991 “Καθορισμός ζωνών προστασίας αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου” (ΦΕΚ 259/Β’/25-04-1991), η οποία εκδόθηκε ύστερα από τις ομόφωνες γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όπως διατυπώθηκαν στην αρ. 20/90, 37/90 8/91 συνεδρίες του.

2.ε. Με την με αρ. πρωτ. 12186/03-09-2010 απόφαση της Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων εγκρίθηκε η διάθεση πίστωσης 36.600.000,00€ για την δημοπράτηση του έργου με τίτλο “Αρδευτικό Έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας” και με τις με αρ. πρωτ. 10772/24-7-2010 και 12994/β2/543/11-10-2010 Αποφάσεις ΥΠ. ΑΓΡ. ΑΝ. & ΤΡΟΦ. εγκρίθηκαν ο επικαιροποιημένος προϋπολογισμός και το Έντυπο Οικονομικής Προσφοράς του εν λόγω έργου σύμφωνα με τα οποία ο προϋπολογισμός του ανέρχεται στο ποσόν των 27.602.633,55 € (χωρίς Αναθεώρηση και Φ.Π.Α.) ή 37.205.000,00 € (με προβλέψεις κονδυλίων για την απόδοση της δαπάνης για Αναθεώρηση και Φ.Π.Α. 23%).

2.στ. Με την με αρ. πρωτ. 12909/β2/543/6-10-2010 Απόφαση ΥΠ. ΑΓΡ. ΑΝ. & ΤΡΟΦ. εγκρίθηκε η Διακήρυξη Δημοπρασίας Δημόσιου Μειοδοτικού Διαγωνισμού για την κατασκευή του έργου του θέματος, η οποία διεξήχθη στις 30-11-2010. Περαιτέρω, με την με αρ. πρωτ. 7237/20β2/543/8-3-2011 Απόφαση ΥΠ.Α.ΓΡ.ΑΝ.&ΤΡΟΦ. εγκρίθηκε το αποτέλεσμα του ως άνω διαγωνισμού και η ανάθεση εκτέλεσης των εργασιών κατασκευής του στην Εργοληπτική Εταιρεία «ΕΛΤΕΡ Α.Ε.» η οποία προσέφερε τη χαμηλότερη τιμή με συνολική προσφορά ποσού 13.678.808,35 € (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για Γ.Ε. & Ο.Ε. και μη συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για Απρόβλεπτα, Αναθεώρηση και Φ.Π.Α.) ή 20.354.446,47 € (συμπεριλαμβανομένων των δαπανών για Γ.Ε. & Ο.Ε. και των δαπανών για Απρόβλεπτα, Δαπάνη Ασφάλτου, Αναθεώρηση και Φ.Π.Α. 23%) στην οποία αντιστοιχεί μέση τεκμαρτή έκπτωση 45,56% επί των τιμών του προϋπολο-

γισμού της Υπηρεσίας. Κατόπιν διενέργειας προσυμβατικού ελέγχου, το Ελεγκτικό Συνέδριο, με την με αρ. 200/2011 Πράξη του Ε΄ Κλιμακίου, απεφάνθη ότι δεν κωλύεται η υπογραφή του υποβληθέντος σχεδίου σύμβασης η οποία τελικώς υπογράφηκε στις 03-11-2011, με συνολική προθεσμία περαίωσης του έργου τριάντα (30) μήνες ήτοι μέχρι 3-5-2014. Μέχρι σήμερα έχουν δοθεί 3 παρατάσεις στην συνολική προθεσμία περαίωσης των εργασιών με τελευταία απόφαση αυτή με αρ. πρωτ. 2303/54190/ ΣΤ1 /543/28-08-2015 Απόφαση ΥΠ. ΑΓΡ. ΑΝ. & ΤΡΟΦ. με την οποία δόθηκε παράταση συνολικής περαίωσης του έργου μέχρι τις 31-12-2015.

2.ζ. Με τις αποφάσεις υπ΄ αριθμ. ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39267/1932 (ΦΕΚ 133/Α.Α.Π./27.04.2012) & ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/ 35829/1801 (ΦΕΚ 147 Α.Α.Π./ 02.05.2012) αποφασίστηκε η έγκριση της αναοριοθέτησης του μείζονος σημασίας κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου, ανακαθορίστηκαν τα όρια των Ζωνών Α΄ και Β΄ Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου και ειδικά με την δεύτερη απόφαση αυστηροποιήθηκαν και διευρύνθηκαν οι απαγορεύσεις για την Προστασία του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου, προκειμένου να προληφθεί η αισθητική υποβάθμιση του πολιτιστικού τοπίου, και επιβλήθηκαν νέοι όροι για την εκτέλεση έργων. Στην παρ. 26 της απόφασης ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/ 35829/1801 (ΦΕΚ 147 Α.Α.Π./ 02.05.2012) αναφέρεται ότι *“Υπάρχουσες εγκρίσεις του Υπουργείου Πολιτισμού και Τουρισμού, που έχουν εκδοθεί με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 50,παρ. 5, εδ. γ/ββ, του Ν. 3028/2002 (ΦΕΚ 153/Α/28-06-2002) διατηρούνται σε ισχύ”*.

2.η. Με το με αρ. πρωτ. 145410/6086/21-01-2013 έγγραφο της Δ/νουσας Υπηρεσίας του έργου, απεστάλη φάκελος σχεδίων και τεχνική έκθεση προς την επιβλέπουσα Αρχαιολογική Υπηρεσία (Ι΄ ΕΠΚΑ), με την οποία (και προς τον σκοπό εκτέλεσης του έργου), προτάθηκε να μειωθεί δραστικά ο αριθμός των ελαιόδεντρων που επρόκειτο κατ΄ αρχήν να κοπούν, με την εφαρμογή τεχνικών λύσεων και διαφορετικής από την προβλεπόμενη στη μελέτη (όπως και στα τεύχη του διαγωνισμού και περαιτέρω στα συμβατικά τεύχη του έργου) μεθόδου κατασκευής, είτε με τη χρήση μικρότερων και πιο ευέλικτων μηχανημάτων, είτε με τοπικές αποκλίσεις από την εγκεκριμένη μελέτη, προκειμένου να παρακαμφθούν κατά την εκσκαφή του σκάμματος τα ελαιόδεντρα (όπου αυτό είναι δυνατόν), ώστε να ελαχιστοποιηθεί, σε ανεκτά όρια, η κοπή ελαιόδεντρων.

2.θ. Με την με αρ. πρωτ. ΥΠΑΙΘΠΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΑΧ/Φ10/28075/12865/1968/1033/ 26-2-2013 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (περί προστασίας του Δελφικού Τοπίου) τέθηκαν όροι στον τρόπο υλοποίησης του έργου μετά την έκδοση της προαναφερόμενης απόφασης ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Φ43/35829/1801/02-05-2012.

2.ι. Με την με αρ. πρωτ. 2807/97745/20β2/543/29-07-2014 Απόφαση ΥΠΑΑΤ εγκρίθηκε ο 1^{ος} Ανακεφαλαιωτικός Πίνακας Εργασιών της αρχικής σύμβασης και το 1^ο Π.Κ.Τ.Μ.Ν.Ε. που συνοδεύει τον 1^ο ΑΠΕ του έργου. Στον υπόψη Α.Π.Ε. συνολικής δαπάνης 20.354.446,47€ (με ΦΠΑ 23%) έγινε μερική ανάλωση των “απροβλέπτων” της αρχικής σύμβασης. Ο 1ος Α.Π.Ε. εγκρίθηκε σε ισοζύγιο με τη αρχική συμβατική δαπάνη και σε αυτόν περιλήφθηκαν οι ορισθείσες πρόσθετες και νέες τιμές σε βάρος των Απροβλέπτων του έργου για όσες ποσότητες εργασιών μπορούσαν εκεί να “καλυφθούν” και με σκοπό η ανάδοχος να έχει δυνατότητα εκτέλεσης εργασιών μέχρι εγκρίσεως των υπολοίπων ποσοτήτων μέσω επόμενου ΑΠΕ και ΣΣΕ.

2.ια. Με το με αρ. πρωτ. 87830/3672/23-10-2014 έγγραφο της Δ/νουσας Υπηρεσίας, διαβιβάστηκε για έγκριση στη Δ/νση Τεχνικών Μελετών του Υπ.Α.Α.Τ., σχέδιο του 2^{ου} ΑΠΕ και της 1^{ης} Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών συνολικής δαπάνης 27.854.446,47€. Η δαπάνη της προτεινόμενης 1ης ΣΣΕ ανήρχετο σε 7.500.000,00€ (με ΦΠΑ 23%).

2.ιβ. Το Κεντρικό Γνωμοδοτικό Συμβούλιο Εγγειοβελτιωτικών Έργων (Κ.Γ.Σ.Ε.Ε.), σε συνέχεια της από 29-09-2015 εισήγησης της Προϊσταμένης Αρχής, την 09/10/2015 σύμφωνα με το υπ΄ αριθμ. 01/09-10-2015 απόσπασμα του, δέχθηκε ομόφωνα και γνωμοδότησε υπέρ της διαπίστωσης ότι συντρέχουν όλες οι προϋποθέσεις που προβλέπονται στην παρ. 1 του άρθρου 57 του Ν. 3669/2008 για την έγκριση του 2^{ου} ΑΠΕ συμπληρωματικών εργασιών και συνάψεως ΣΣΕ, λόγω συνδρομής απροβλέπτων περιστάσεων, οι οποίες

προέκυψαν μετά την ανάθεση της αρχικής συμβάσεως και κατέστησαν αναγκαία την εκτέλεση των εργασιών που περιλαμβάνονται στην 1^η ΣΣΕ του έργου, συνολικού ποσού 6.945.000,00 € (με ΦΠΑ).

3. Με το παρόν αίτημά της, η Διεύθυνση Τεχνικών Μελετών, Κατασκευών & Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. αιτείται την παροχή σύμφωνης γνώμης της Αρχής για την υπογραφή της 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών, δαπάνης 5.646.341,46€ (χωρίς ΦΠΑ 23%). Όπως επικαλείται η αναθέτουσα αρχή στο σχετικό αίτημά της

“..... Γ. Συνδρομή λόγων επιτακτικού δημοσίου συμφέροντος

Η λειψυδρία είναι το σημαντικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν σήμερα αρκετές περιοχές της χώρας μας, μεταξύ αυτών και της περιοχής του Ελαιώνα της Άμφισσας. Εάν μάλιστα ληφθεί υπόψη το φαινόμενο της κλιματικής αλλαγής, το οποίο έχει ως αποτέλεσμα τη μεταβολή του κλίματος επί το δυσμενέστερο με μεγάλες περιόδους ξηρασίας, η κατασκευή παρεμφερών προς το προκείμενο έργων, δηλαδή αρδευτικών, αποτελεί τη μοναδική λύση για τη διατήρηση και ανάπτυξη της αγροτικής παραγωγής δεδομένου ότι η άρδευση αποτελεί την βασική καλλιεργητική φροντίδα του φυτικού κεφαλαίου. Σύμφωνα με την αριθμ. 32/14-10-2008 απόφαση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου (ΚΑΣ) που εγκρίθηκε με την με αρ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/ Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, το έργο της άρδευσης του ελαιώνα της Άμφισσας Ν. Φωκίδας, «... συμβάλλει στη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του ελαιώνα της Άμφισσας και αποτελεί συστατικό και αναπόσπαστο στοιχείο του περιβάλλοντος του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και κατ' επέκταση του Δελφικού Τοπίου ... ». Επίσης, πέραν των ανωτέρω, η άρδευση του μοναδικού αυτού οικοσυστήματος που χαρακτηρίζεται από τα υπεραιωνόβια ελαιόδεντρα θα αυξήσει κατακόρυφα ποσοτικά και ποιοτικά την αγροτική παραγωγή και κατ' επέκταση το εισόδημα των ελαιοκαλλιεργητών, οι οποίοι δεν έχουν δικαίωμα να επέμβουν στη γη τους, παρά μόνο για την καλλιέργεια της ελιάς λόγω του Δελφικού Τοπίου και των σχετικών αρχαιολογικών περιορισμών (πρόκειται για υποχρεωτική μονοκαλλιέργεια). Για τους λόγους αυτούς αποφασίστηκε η κατασκευή του προκειμένου έργου και η ένταξή του στο πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης της Ελλάδος 2007-2013 (ΠΑΑ 2007-2013) για την εξασφάλιση της χρηματοδότησής του. Παράλληλα προωθείται η έγκριση της υπό κρίσιν 1ης ΣΣΕ που περιλαμβάνει τις απαραίτητες εργασίες (που κατέστησαν αναγκαίες λόγω απροβλέπτων περιστάσεων, όπως κατωτέρω αναλύεται) προκειμένου να ολοκληρωθεί το φυσικό αντικείμενο του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση. Οι εργασίες της 1ης ΣΣΕ είναι προαπαιτούμενες ή εκτελούνται παράλληλα με τις εργασίες της κύριας σύμβασης και επομένως, η υλοποίηση του έργου δεν μπορεί να συνεχιστεί απρόσκοπτα ούτε ως προς την κύρια σύμβαση.

Η μη συνέχιση και ολοκλήρωση του έργου στα πλαίσια της εγκατεστημένης εργολαβίας έχει ουσιαστικά ως αποτέλεσμα τα εξής :

- Μη ολοκλήρωση του έργου, ούτε καν λειτουργικού τμήματος αυτού.
- Διάλυση της εργολαβίας και αποζημίωση του αναδόχου με τουλάχιστον το ποσό των 561.000 Ευρώ (5% του ανεκτέλεστου μέρους του έργου).
- Απένταξη του έργου και επιστροφή από την Ελλάδα στην Ε.Ε. του ποσού των 9.134.502,86 €, όπως και απώλεια των υπολοίπων μη αναλωθέντων ποσών, ήτοι 11.219.943,60 €.
- Δημοπράτηση του υπολειπόμενου φυσικού αντικείμενου (που περιλαμβάνει όχι μόνο τις εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης αλλά και όλες τις υπολειπόμενες εργασίες της αρχικής σύμβασης, οι οποίες δεν είναι δυνατόν να διαχωριστούν από τεχνικής απόψεως) θα απαιτήσει χρόνο τουλάχιστον δύο ή τριών ετών (εκπόνηση νέων μελετών, διενέργεια διαγωνισμού, στάδιο προσφυγών διαγωνιζομένων, έλεγχος από Ε.Ε.), το οποίο δεν θα μπορεί (βάσει των κανονισμών της ΕΕ) να ενταχθεί σε χρηματοδοτικό πρόγραμμα της ΕΕ. Για την εκ νέου δημοπράτηση του έργου, απαιτείται η εξεύρεση των κονδυλίων από εθνικούς πόρους, δυνατότητα ιδιαίτερα περιορισμένη στις παρούσες οικονομικές συνθήκες της χώρας. Ακόμη και σε περίπτωση

που τα απαιτούμενα κονδύλια βρεθούν από εθνικούς πόρους και γίνει επαναδημοπράτηση, εκτιμάται ότι η δαπάνη για την ολοκλήρωση της κατασκευής του έργου με νέα εργολαβία, θα υπερβαίνει σημαντικά το ποσό που απαιτείται με την παρούσα εργολαβία συμπεριλαμβανομένου του ποσού της προς έγκριση 1^{ης} ΣΣΕ.

•Φθορές, λόγω της φύσης των υλικών κατασκευής (π.χ. χαλυβδοσωλήνες), στο κατασκευασθέν έργο οι οποίες θα επεκταθούν σε τέτοιο βαθμό ώστε να απαιτηθεί αποξήλωση σημαντικών τμημάτων του και επανακατασκευή του.

Ενόψει αυτών, καθίσταται προφανές ότι η μη έγκριση της προκείμενης συμπληρωματικής σύμβασης θα έχει ως συνέπεια την διακοπή της κατασκευής ενός έργου ζωτικής σημασίας αφ' ενός για την αγροτική παραγωγή της περιοχής και αφ'ετέρου για τη διατήρηση και προστασία του Δελφικού Τοπίου.

Δ. Συνδρομή νομίμων προϋποθέσεων για τη σύναψη της 1^{ης} ΣΣΕ

Κατά την έννοια διατάξεων του άρθρου 57 του Ν. 3669/2008, η κατάρτιση συμπληρωματικών συμβάσεων με τον ανάδοχο ήδη εκτελούμενου δημοσίου έργου αποτελεί εξαιρετική διαδικασία αναθέσεως εκτελέσεως εργασιών και για το λόγο αυτό εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικά αναφερόμενες στο νόμο περιπτώσεις. Ως συμπληρωματικές εργασίες θεωρούνται εκείνες για τις οποίες συντρέχουν σωρευτικά οι εξής προϋποθέσεις : α) αφορούν εργασίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα σύμβαση, β) κατέστησαν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, αναγκαίες για την εκτέλεση του έργου, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, γ) οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν να διαχωριστούν τεχνικά και οικονομικά από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα στην Αναθέτουσα Αρχή ή είναι απόλυτα αναγκαίες για την ολοκλήρωσή τους. Ως απρόβλεπτες δε περιστάσεις θεωρούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ανάγονται στον χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης και παρότι η μελέτη (οριστική ή προμελέτη), με βάση την οποία προσδιορίστηκε το τεχνικό αντικείμενο του έργου, υπήρξε πλήρης και ακριβής, αντικειμενικά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής και να ενταχθούν στο αρχικό έργο και τη συναφθείσα σύμβαση. Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση του απρόβλεπτου δεν πρέπει να απορρέουν από δική τους ευθύνη. Περαιτέρω, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως «συμπληρωματικές εργασίες» οφειλόμενες σε απρόβλεπτα γεγονότα εκείνες που αφορούν σε επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου ή στη βελτίωση της ποιότητάς του ή οφείλονται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής.

Στην προκειμένη περίπτωση :

1.Ο παρών 2^{ος} Α.Π.Ε. του έργου συντάχθηκε για να συμπεριλάβει την 1^η Συμπληρωματική Σύμβαση που κρίνεται αναγκαία για την κάλυψη της δαπάνης των απαιτούμενων εργασιών του έργου που δεν υπήρχαν στην αρχική σύμβαση εξαιτίας μεταγενέστερης, σε σχέση με την αρχική σύμβαση, υποχρεωτικής εισαγωγής δεσμεύσεων και περιορισμών στην εκτέλεση της σύμβασης από το Υπουργείο Πολιτισμού.

2.Η περιοχή όπου κατασκευάζεται το έργο εμπίπτει στο λεγόμενο Δελφικό Τοπίο για το οποίο ίσχυε κατά τον χρόνο εκπόνησης της μελέτης, έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων και δημοπράτησης του έργου, η απόφαση υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/ΑΙ/Φ10/13624/725/27-03-1991 του Υπουργείου Πολιτισμού «Καθορισμός ζωνών προστασίας αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου» (ΦΕΚ 259/Β'/25-04-1991), η οποία είχε εκδοθεί ύστερα από τις ομόφωνες γνωμοδοτήσεις του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όπως διατυπώθηκαν στην αρ. 20/90, 37/90 8/91 συνεδρίες του. Με την απόφαση αυτή ορίζονται ειδικότερα τα εξής :«Για λόγους προστασίας του σημαντικότητας Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και των μεμονωμένων αρχαιολογικών θέσεων, που περιλαμβάνονται στο ευρύτερο Δελφικό Τοπίο, καθορίζουμε:

Ι. α) Ζώνη Α, αδόμητη απολύτου προστασίας, που ορίζεται με διαγράμμιση και με το γράμμα Α στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα Φ.Χ.Σ.Υ.Σ. 1:25.000. Στη ζώνη Α, περιλαμβάνονται, εκτός της περιοχής που χαρακτηρίζεται στο Π.Δ. 85 με τον αρ. 1 (ως περιοχή Απολύτου Προστασίας) και οι ακόλουθοι αρχαιολογικοί χώροι:

1. Η θέση «Μπάντα» ή Παλιόπυργος Αράχοβας,...

2. Η θέση του Υψώματος «Καστρούλι» Ζεμενού,....

3. Το οροπέδιο «Καλό Πηγάδι» Δεσφίνας,....

4. Το ύψωμα «Αγ. Γεώργιος στα νότια του Χρυσού,..

5. Ο λόφος «Γγά Ιτέας»,

β. Για τη ζώνη Α ισχύουν όσα αναγράφονται στο άρθρο 2 παρ. Α1 του Π. Δ. 85 για τις περιοχές με αρ. 1.

γ. Στους Δελφούς και μόνο μέσα στα όρια του περιφραγμένου αρχαιολογικού χώρου, επιτρέπεται η εκτέλεση .... Οι επιτρεπόμενες χρήσεις, εντός του περιφραγμένου αρχαιολογικού χώρου είναι οι ακόλουθες:...

δ. Εντός της ζώνης Α για τις υφιστάμενες και μόνον, μονάδες επεξεργασίας ελαιών ελαιοπυρήνα, τις ευρισκόμενες κατά μήκος του άξονα: του δρόμου Ιτέας Άμφισσας, επιτρέπεται ο εκσυγχρονισμός μετά από γνωμοδότηση για κάθε μιά μονάδα χωριστά, του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, εντός όμως των σημερινών ορίων ιδιοκτησιών τους, και εφ' όσον έχουν την έγκριση και τις προδιαγραφές που απαιτούνται από τις διατάξεις και τη νομοθεσία, των Υπουργείων, όπου υπάγονται.

ε. Στη ζώνη Α και στη περιοχή Δελφών θ' αντιμετωπιστεί ενδεχόμενη εγκατάσταση Βιολογικού καθαρισμού,...

II Ζώνη Β: που περιβάλλει τη ζώνη Α και περιλαμβάνει όλες τις, εντός των ορίων της Ζ.Ο.Ε., περιοχές, όπως έχουν οριοθετηθεί στο Π.Δ. 85.

Η Ζώνη αυτή σημειώνεται στο συνημμένο τοπογραφικό διάγραμμα με την ένδειξη Β και πρόκειται για περιοχές, όπου η Υπηρεσία μας επιτρέπει τη δόμηση με όρους και περιορισμούς οι οποίοι θα διατυπωθούν σε χωριστή υπουργική απόφαση και θα θεσμοθετηθούν βάσει των διατάξεων του Ν. 1892/90 από το Υπουργείο Χωροταξίας Οικισμού και Περιβάλλοντος.

1. Συγκεκριμένα, όσον αφορά την Ι' ΕΠΚΑ και κατ' επέκταση την προστασία του Δελφικού Τοπίου, εκδόθηκε η αρ.πρωτ.ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869 π.ε./21-11-2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Γνωμοδότηση αρ.32/14-10-2008 του Κ.Α.Σ.), σε συνέχεια της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/13624/725/27-03-1991 «Καθορισμός ζωνών προστασίας αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου» (ΦΕΚ 259/Β'/25-04-1991), σύμφωνα με την οποία εξασφαλίστηκε η θετική υπό όρους γνώμη της Δ/σης Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων κατά την διαδικασία της Προκαταρκτικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης και Αξιολόγησης του Έργου του θέματος και συγκεκριμένα υπό την προϋπόθεση τήρησης των κατωτέρω:

«Εγκρίνεται από πλευράς της κείμενης Αρχαιολογικής Νομοθεσίας η Προμελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων (Π.Π.Ε.) του έργου: «Αρδευτικό έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας», δεδομένου ότι, το συγκεκριμένο έργο συμβάλλει στη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη του Ελαιώνα Άμφισσας, ο οποίος αποτε-

λεί συστατικό και αναπόσπαστο στοιχείο του «περιβάλλοντος» του αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και κατ' επέκταση του Δελφικού Τοπίου.

Η έγκριση χορηγείται υπό την προϋπόθεση τήρησης των ακόλουθων όρων:

➤ Όλα τα έργα θα είναι υπόγεια.

➤ Οι σωληνώσεις του αρδευτικού δικτύου θα τοποθετηθούν υπόγεια και το μεγαλύτερο μέρος τους θα τοποθετηθεί παραπλεύρως υφιστάμενων ασφαλτόδρομων ή αγροτικών οδών και ένα μικρό μέρος αυτών θα ακολουθεί τα υφιστάμενα φυσικά όρια ή όρια ιδιοκτησιών.

➤ Δεν θα διανοιχθούν νέοι αγροτικοί δρόμοι που θα προκαλέσουν αλλοίωση ή μεταβολή ζωνών προστασίας και θα επιφέρουν αισθητική όχληση στις ζώνες προστασίας του Δελφικού τοπίου και επομένως υποβάθμιση του ίδιου του Δελφικού Τοπίου.

➤ Δεν θα γίνουν διαπλατύσεις των υφιστάμενων αγροτικών δρόμων ώστε να μην επιφέρουν αισθητική όχληση στις Ζώνες Προστασίας του Δελφικού Τοπίου.

➤ Όλες τις εκσκαφικές εργασίες θα επιβλέπουν υπάλληλοι της Ι' ΕΠΚΑ και 24ης ΕΒΑ, οι οποίοι θα ειδοποιηθούν τουλάχιστον 10 ημέρες πριν από την έναρξη των εργασιών. Το συνεργείο εκσκαφής οφείλει να ακολουθεί τις οδηγίες των υπαλλήλων των συναρμόδιων Υπηρεσιών ως προς τον τρόπο και τα μέσα εκσκαφής.

➤ Εάν κατά την διάρκεια της των εκσκαφών αποκαλυφθούν αρχαιότητες, οι εργασίες θα διακοπούν για να πραγματοποιηθεί ανασκαφική έρευνα, η οποία θα χρηματοδοτηθεί από τον κύριο του έργου, σύμφωνα με τις διατάξεις της αρχαιολογικής νομοθεσίας (άρθρο 37 του Ν.3028/02 ΦΕΚ 153/Α/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς»). Από τα αποτελέσματα των ανασκαφών θα εξαρτηθεί η συνέχιση των εργασιών του έργου.

➤ Εάν τα φρεάτια κατασκευασθούν πλησίον προστατευόμενου μνημείου, θα κατασκευασθούν σε συνεννόηση με τις αρμόδιες Ι' ΕΠΚΑ και 24η ΕΒΑ προς αποφυγή πιθανής αισθητικής όχλησης.

➤ Οι παραπάνω όροι θα ισχύουν για πάσης φύσεως εκσκαφικές εργασίες ανεξαρτήτου βάθους καθώς και για διαμορφώσεις χώρων.

➤ Όλες οι νέες και επιμέρους μελέτες θα κατατίθενται στις Ι' ΕΠΚΑ και 24η ΕΒΑ για έλεγχο λόγω αρμοδιότητας.

1.Μετά την σύναψη της σύμβασης και όλως αιφνιδίως εκδόθηκαν οι κάτωθι Αποφάσεις του Υπ. Πολιτισμού και Τουρισμού :

➤ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/39267/1932 (Αρ. ΦΕΚ 133/ 27 Απριλίου 2012) - Αναδιατύπωση της υπ' αριθμ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/16921 /835/27.3.2007 υπουργικής απόφασης «Αναοριοθέτηση κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου Δελφών και ευρύτερου Δελφικού Τοπίου» (ΦΕΚ 141/ΑΑΠ/19.4.2007), με την ομόφωνη Γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όπως διατυπώθηκε στην υπ' αριθμ. 7/13.3.2012 Συνεδρία του, με την οποία αποφασίστηκε η έγκριση της αναοριοθέτησης του μείζονος σημασίας κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου.

➤ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/35289/1801 (Αρ. ΦΕΚ 147/ 2 Μαΐου 2012), με την ομόφωνη Γνωμοδότηση του Κεντρικού Αρχαιολογικού Συμβουλίου, όπως διατυπώθηκε στην υπ' αριθμ. 8/27.3.2012 Συνεδρία του,

με την οποία ανακαθορίστηκαν τα όρια των Ζωνών Α' και Β' Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου (διευρύνονται οι Ζώνες Προστασίας Α' και Β' του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου και επεκτείνονται τα όρια του σχεδίου πόλης της Άμφισσας και των όμορων χωριών Χρισσό, Ελαιώνας και Σερνικάκι).

Επίσης, αυστηροποιήθηκαν και διευρύνθηκαν οι απαγορεύσεις για την Προστασία του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου προκειμένου να μην υποβαθμίζεται αισθητικά το πολιτιστικό τοπίο, και επιβάλλονται νέοι όροι για την εκτέλεση έργων ως εξής :

«γ. Εντός της Ζώνης Α' Απολύτου Προστασίας του κηρυγμένου αρχαιολογικού χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου να ισχύουν τα ακόλουθα:

1. Απαγορεύεται η δόμηση, καθώς και κάθε δραστηριότητα και χρήση, οι οποίες είναι δυνατό να επιβαρύνουν με άμεσο ή έμμεσο τρόπο το Δελφικό Τοπίο, και ειδικότερα το πολιτιστικό τοπίο, που περιβάλλει τα μνημεία των Δελφών.

2. Επιτρέπονται (α) τα έργα συντήρησης, στερέωσης, αποκατάστασης και προστασίας αρχαίων μνημείων και κηρυγμένων νεωτέρων μνημείων πολιτιστικής κληρονομιάς και (β) οι διαμορφώσεις, οι εργασίες κατασκευής, επισκευής - συντήρησης, βελτίωσης και εκσυγχρονισμού κτισμάτων, προσθηκών σε υπάρχοντα κτήρια και υποδομών - εγκαταστάσεων, που είναι αναγκαία για την προστασία, τη φύλαξη, την ανάδειξη και την εξυπηρέτηση της χρήσης του οργανωμένου αρχαιολογικού χώρου και του μουσείου των Δελφών, συμπεριλαμβανομένων των έργων πυροπροστασίας και των έργων προστασίας από κατολισθήσεις βράχων.

3. Επιτρέπεται η επισκευή - συντήρηση, η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός των δικτύων υποδομών εθνικής εμβέλειας...

4. Επιτρέπεται η κατασκευή, η επισκευή - συντήρηση, η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός εναέριων τοπικών δικτύων διανομής ηλεκτρικής ενέργειας και σταθερών επικοινωνιών...

5. Επιτρέπεται η κατασκευή, η επισκευή - συντήρηση, η βελτίωση και ο εκσυγχρονισμός υπόγειων και επιφανειακών δικτύων κοινής ωφέλειας....

6. Επιτρέπεται για λόγους ασφαλείας η συντήρηση των υφισταμένων οδών, στο σημερινό πλάτος τους και σύμφωνα με το υπάρχον υλικό επίστρωσης τους....

7. Όπου υπάρχουν δασικές εκτάσεις, αυτές διατηρούν τον δασικό χαρακτήρα τους....

8. Επιτρέπονται οι εργασίες σε κοίτες ρεμάτων και χειμάρρων, εφόσον εντάσσονται σε εγκεκριμένο πρόγραμμα των αρμοδίων υπηρεσιών.

9. Διατηρείται ο αγροτικός χαρακτήρας της περιοχής, που αφορά κατά κύριο λόγο στην τοπική παραδοσιακή ελαιοκαλλιέργεια. Επιτρέπονται μόνο οι ανοιχτές καλλιέργειες και η εγκατάσταση υπόγειων και επιφανειακών υποδομών που τις εξυπηρετούν, όπως φρεάτων, γεωτρήσεων με υπαίθρια αντλητικά μηχανήματα, ανοικτών υδατοδεξαμενών και δικτύων άρδευσης. Δεδομένου ότι ο ελαιώνας αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα του Δελφικού Τοπίου, και ειδικότερα του πολιτιστικού τοπίου, που περιβάλλει τα μνημεία των Δελφών. απαγορεύεται η κοπή η εκρίζωση ελαιοδένδρων, η οποία δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ελαιοκαλλιέργειας.

10....»

1. Τονίζεται ότι, όπως αναφέρεται στο υπ' αριθμ. 6725/27-12-2012 έγγραφο της Δ/νσης Αγροτ. Οικονομίας & Κτηνιατρικής Περιφερειακής Ενότητας Φωκίδας, στην υπ' αριθμ. 32/14-10-2008 απόφαση ΚΑΣ που εγκρίθηκε με την αρ. πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, με την οποία χορηγήθηκε η θετική γνώμη του ΥΠΠΟ για την κατασκευή του έργου, στα πλαίσια της έγκρισης των περιβαλλοντικών όρων του έργου, δεν περιλαμβάνεται ως όρος εκτέλεσης του συγκεκριμένου έργου η αποφυγή κοπής ελαιόδέντρων.

2. Με το υπ' αριθ. 145410/6086/21-01-2013 έγγραφο της Δ/νουσας Υπηρεσίας του έργου, αποστέλλεται φάκελος σχεδίων και τεχνική έκθεση προς την επιβλέπουσα Αρχαιολογική Υπηρεσία (Ι' ΕΠΚΑ), με το οποίο (και προς τον σκοπό εκτέλεσης του έργου), προτείνεται να μειωθεί δραστικά ο αριθμός κοπής των ελαιόδεντρων, εφαρμόζοντας τεχνικές λύσεις και διαφορετική από την προβλεπόμενη στη μελέτη (όπως και στα τεύχη του διαγωνισμού και περαιτέρω στα συμβατικά τεύχη του έργου) μέθοδος κατασκευής, είτε με τη χρήση μικρότερων και πιο ευέλικτων μηχανημάτων, είτε με τοπικές αποκλίσεις από την εγκεκριμένη μελέτη προκειμένου να παρακαμφθούν κατά την εκσκαφή του σκάμματος τα ελαιόδεντρα (όπου αυτό είναι δυνατόν), ώστε να ελαχιστοποιηθεί, σε ανεκτά όρια, η κοπή ελαιόδεντρων.

7. Σε συνέχεια του ως άνω εγγράφου, με την υπ' αριθ. ΥΠΑΙΘΠΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΑΧ/Φ10/28075/12865/1968/1033/26-2-2013 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού, εγκρίθηκε η μελέτη του έργου του θέματος (σε συνέχεια ομόφωνης Γνωμοδότησης του ΚΑΣ, όπως διατυπώθηκε στην αρ.4/29-1-2013 Συνεδρία του) με επιβολή περιοριστικών μέτρων στον τρόπο εκτέλεσης των προβλεπόμενων, σύμφωνα με τη σύμβαση, εργασιών ώστε να αποφευχθεί η αλλοίωση του περιβάλλοντος (Δελφικό Τοπίο).

Συγκεκριμένα αποφασίσθηκε:

1. Να μην διανοιχθούν νέοι αγροτικοί δρόμοι και να μη γίνουν διαπλατύνσεις των υφιστάμενων αγροτικών δρόμων.

2. Όπου απαιτηθούν εργοταξιακές προσβάσεις για την κατασκευή του έργου, αυτές να έχουν προσωρινό χαρακτήρα και να πραγματοποιηθούν με την ελάχιστη δυνατή παρέμβαση στη μορφολογία του εδάφους, το οποίο να αποκατασταθεί στην προγενέστερη κατάσταση.

3. Να υιοθετηθούν κατάλληλες τεχνικές λύσεις και να εφαρμοστούν μέθοδοι κατασκευής με μικρές τοπικές αποκλίσεις, προκειμένου να παρακαμφθούν τα εντός του εύρους κατάληψης του έργου ελαιόδεντρα, όπου αυτό είναι δυνατό. Η κοπή ελαιόδεντρων να ελαχιστοποιηθεί στον μέγιστο βαθμό και να περιοριστεί μόνο στις απολύτως απαραίτητες περιπτώσεις, όπου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή άλλης τεχνικής λύσης. Τα ελαιόδεντρα, που δεν είναι δυνατό να παρακαμφθούν κατά την υλοποίηση του έργου, να επαναφυτευθούν σε άλλη θέση ή να αντικατασταθούν από νέα δενδρύλλια με δαπάνη του έργου.

4. Όλες οι εργασίες να πραγματοποιηθούν με την εποπτεία της αρμόδιας Ι' ΕΠΚΑ. Σε περίπτωση εντοπισμού αρχαιοτήτων οι εργασίες να διακοπούν, προκειμένου να διεξαχθεί σωστική ανασκαφική έρευνα σύμφωνα με το άρθρο 37 του Ν. 3028/2002 «Για την προστασία των Αρχαιοτήτων και εν γένει της Πολιτιστικής Κληρονομιάς» (ΦΕΚ 153/Α/28-6-2002), από τα αποτελέσματα της οποίας θα εξαρτηθεί η συνέχιση ή μη των εργασιών, κατόπιν Γνωμοδότησης των αρμοδίων Οργάνων της Γενικής Γραμματείας Πολιτισμού του ΥΠΑΙΘΠΑ.

8. Σύμφωνα με την εγκεκριμένη μελέτη του έργου (τεύχη και σχέδια), που αποτελεί τη βάση της σύμβασης και των εντεύθεν υποχρεώσεων του Αναδόχου, επί συνόλου περίπου 167 χλμ. προβλεπόταν να εκτελεσθούν εκτός ιδιοκτησιών και κατά μήκος υφιστάμενων αγροτικών οδών πλάτους τουλάχιστον 4,00 μ. (οι οποίοι σε περίπτωση πλάτους καταστρώματος μικρότερου των 4,00μ διαπλατύνονται μέχρι πλάτους 4,00 μ.) και με διαθέσιμο συνολικό εύρος κατάληψης τουλάχιστον 6,20 μ. για την προσέγγιση, παράλληλη κίνηση, επί τόπου κίνηση και αναστροφή των πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων και μηχανημάτων, την εκσκα-

φή του ορύγματος, την μεταφορά των πλεοναζόντων υλικών εκσκαφής, την μεταφορά, εκφόρτωση, επεξεργασία και τοποθέτηση των σωλήνων εντός του ορύγματος, την επανεπίχωση του ορύγματος.

Με την υπ' αριθμόν ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 Απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (Γνωμοδότηση αρ.32/14-10-2008 του Κ.Α.Σ.), προέκυπτε ότι δεν θα διανοιχθούν νέοι αγροτικοί δρόμοι και δεν θα γίνουν διαπλατύνσεις των υφιστάμενων αγροτικών δρόμων που θα προκαλέσουν αλλοίωση ή μεταβολή ζωνών προστασίας και θα επιφέρουν αισθητική όχληση στις ζώνες προστασίας του Δελφικού τοπίου και επομένως υποβάθμιση του ίδιου του Δελφικού Τοπίου. Επίσης στην έγκριση των όρων της συγκεκριμένης απόφασης δεν περιλαμβάνεται όρος για την αποφυγή της κοπής ελαιόδέντρων και πολύ λογικά, αφού στην αρχική και ισχύουσα κατά τον χρόνο εκείνο απόφαση για την προστασία του αρχαιολογικού τοπίου δεν υπήρχε τέτοια απαγόρευση.

Συνεπώς θα μπορούσαν να διανοιχθούν ή/και επεκταθούν υφιστάμενοι δρόμοι με την προϋπόθεση ότι δεν θα προκαλούσαν αλλοίωση ή μεταβολή των ζωνών προστασίας του Δελφικού Τοπίου. Για αυτόν τον λόγο είχαν προμετρηθεί και εν συνεχεία συμπεριληφθεί στον προϋπολογισμό του έργου ποσότητες (περιορισμένες) για κατασκευή οδοποιίας.

9. Η άρδευση είναι η βασική καλλιεργητική φροντίδα και απαραίτητη για την διατήρηση και προστασία του Ελαιώνα της Άμφισσας και κατ' επέκταση του Δελφικού Τοπίου και ως εκ τούτου η υλοποίηση του έργου θα συμβάλλει στην διατήρηση του Δελφικού Τοπίου. Η υλοποίηση όμως του έργου με τις αποφάσεις και τους όρους έγκρισης που ίσχυαν πριν την υπογραφή της εργολαβικής σύμβασης, θα προκαλούσε, σε συνδυασμό με την άτακτη διάταξη φύτευσης των ελαιόδεντρων, την μαζική κοπή τους.

Με την εφαρμογή της συμβατικής μελέτης θα προέκυπτε κοπή - εκρίζωση περίπου 30.000 ελαιόδεντρων (με μέσο κόστος αποζημίωσης των ιδιοκτητών σε τιμές Δημοσίου 200 Ευρώ ανά ελαιόδεντρο, όπως προαναφέρθηκε, και στο οποίο πρέπει να προστεθεί και το κόστος της αποζημίωσης του εργολάβου για την κοπή / εκρίζωση), ενώ με την νέα μεθοδολογία ο αριθμός αυτός περιορίζεται σε 300-400 ελαιόδεντρα.

10. Ακόμη, το έργο της άρδευσης του Ελαιώνα της Άμφισσας υλοποιείται στο μέγιστο τμήμα του εντός της Ζώνης Α' απολύτου προστασίας και σε μικρότερο βαθμό εντός των ορίων της Ζώνης Β' του Αρχαιολογικού Χώρου Δελφών, οι οποίες όμως (ειδικά η Ζώνη Α') ελλείπει οικοδομικών και άλλων εργασιών κατά το παρελθόν ήταν ελάχιστα γνωστή από αρχαιολογικής άποψης. Προς επίρρωση των ανωτέρω, από τη έναρξη των εργασιών έως σήμερα έχουν εντοπιστεί, κατά την εκτέλεση των εργασιών, άνω των εκατό (100) σημείων αρχαιολογικού ενδιαφέροντος, με ορισμένες αρχαιότητες να είναι σημαντικές, όπως ενδεικτικά:

- εκτεταμένοι οικισμοί της Πρώιμης και Μέσης Εποχής του Χαλκού 3000-1500π.Χ.

- μνημειακά οικοδομήματα

- αγροικίες αυτοκρατορικών χρόνων

- εργαστηριακοί χώροι για την επεξεργασία του οίνου και του ελαίου

- κτιστοί τάφοι των ύστερων ρωμαϊκών χρόνων

- και το σημαντικότερο έως τώρα εύρημα ο κτιστός θολωτός τάφος των μυκηναϊκών χρόνων 1500-1150 π.Χ. το οποίο πρόκειται για μνημειακό οικοδόμημα εσωτερικής μέγιστης διαμέτρου 5,90μ. με προθάλαμο μήκους 2,50μ και δρόμο, η δε ανασκαφική διερεύνησή του βρίσκεται ακόμη σε εξέλιξη (για το συγκεκριμένο υπήρξε στις 29 Ιουλίου 2014 Δελτίο Τύπου από το ΥΠΠΟ).

Συνεπώς, σε συνέχεια των ανωτέρω μετά την υπογραφή της σύμβασης, προέκυψε η ανάγκη, για λόγους προστασίας του ευρύτερου αρχαιολογικού χώρου, να πρέπει το έργο να εκτελεστεί σε ένα περιβάλλον που διέπεται από το πλέον αυστηρό νομικό πλαίσιο προστασίας του Δελφικού Τοπίου, σύμφωνα α) με την υπ' αριθμόν ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/35289/1801 (Αρ. ΦΕΚ 147/2-5-2012) έγκριση ανακαθορισμού των ορίων Ζωνών Α' και Β' Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου στην παραγρ. (9) της οποίας αναφέρεται " ... απαγορεύεται η κοπή η εκρίζωση ελαιόδένδρων, η οποία δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ελαιοκαλλιέργειας", β) με την υπ' αριθ. ΥΠΑΙΘΠΑ/ΓΔΑΠΚ/ΔΙΠΚΑ/ΤΑΧ/Φ10/28075/12865 /1968/ 1033/26-2-2013 Απόφαση ΥΠ. ΠΟ (σχετ. 15 παρούσας) από την οποία προκύπτει αα) καθολική απαγόρευση διάνοιξης και διαπλάτυνσης υφιστάμενων δρόμων και ββ) εξαιρετικά δυσχερής κοπή ελαιόδεντρων, με την υιοθέτηση κατάλληλων τεχνικών λύσεων και μεθόδων κατασκευής προκειμένου να παρακαμφθούν τα εντός του εύρους κατάληψης του έργου ελαιόδεντρα και να περιοριστεί η κοπή τους μόνο στις απολύτως απαραίτητες περιπτώσεις, όπου δεν είναι δυνατή η εφαρμογή άλλης τεχνικής λύσης.

Ως εκ τούτου δεν μπορεί πλέον να εφαρμοστεί ο συμβατικός τρόπος τοποθέτησης των αγωγών και επιβάλλεται η εκτέλεση των εργασιών που αφορούν το ως άνω μήκος αγωγών να γίνεται εντός ιδιοκτησιών, υποχρέωση που διαμορφώνει συνθήκες εκτέλεσης τελείως διαφορετικές από αυτές που αναφέρονται στην εγκεκριμένη μελέτη του έργου. Πρακτικά τούτο σημαίνει ότι δεν υπάρχει ζώνη κατάληψης εντός της οποίας εκτελούνται οι εργασίες, όπως προβλεπόταν από την εγκεκριμένη μελέτη, και συνεπώς σε συνδυασμό με την καθολική απαγόρευση διάνοιξης – διαπλάτυνσης υφιστάμενων δρόμων, δεν "ακολουθείται" το οδικό δίκτυο, αλλά εντός ιδιοκτησιών αναζητώντας τις κατάλληλες ευθυγραμμίες προκειμένου να κοπούν ή εκριζωθούν όσο το δυνατόν λιγότερα ελαιόδεντρα

Η εκτέλεση των εργασιών εντός ιδιοκτησιών (χωράφια) την καθιστά δυσχερή την εκτέλεση, καθόσον :

α) υφίσταται σοβαρό πρόβλημα πρόσβασης των πάσης φύσεως μεταφορικών μέσων, τα οποία μπορούν να κινηθούν μόνο στους αγροτικούς δρόμους, με αποτέλεσμα να απαιτείται η μεταφόρτωση και μεταφορά των υλικών από ή προς τον τόπο εκτέλεσης των εργασιών (στα χωράφια) με πρόσθετα μικρότερα μέσα (π.χ. φορτωτάκια),

β) υφίσταται σοβαρό πρόβλημα περιορισμένης βατότητας, λόγω της μορφολογίας και της ανισοσταθμίας του εδάφους, της ύπαρξης αναβαθμών (τράφια), με αποτέλεσμα να δυσχεραίνεται η μετακίνηση των μηχανημάτων, γεγονός που επιφέρει μειωμένη απόδοση τους και αύξηση της χειρονακτικής εργασίας,

γ) υφίσταται σοβαρό πρόβλημα προσέγγισης, παράλληλης και επί τόπου κίνησης και αναστροφής των πάσης φύσεως μηχανημάτων, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η χρήση μεγαλύτερων μηχανημάτων,

δ) υφίσταται αυξημένη καθυστέρηση στην παραγωγική διαδικασία εκτέλεσης των εργασιών, δεδομένου ότι, λόγω της στενότητας του χώρου, η προσέγγιση και χρήση του ενός μηχανήματος (π.χ. φορτωτάκι) επιβάλλει την προηγούμενη απομάκρυνση του άλλου μηχανήματος (μικροεκσκαφέας). Όλα τα παραπάνω έγιναν αποδεκτά με την 664/25564/2082/543/24-02-2014 Απόφαση ΥΠ.ΑΓΡ. ΑΝ. & ΤΡΟΦ. περί έγκρισης του 1^{ου} ΑΠΕ. ....".

II. Νομικό πλαίσιο

4. Σύμφωνα με τις διατάξεις της υποπερ. δδ της περ. γ της παραγρ. 2 του άρθρου 2 του Ν. 4013/2011 (ΦΕΚ 204/τ.Α) όπως τροποποιήθηκε από την παράγραφο 1 του άρθρου 61 του Ν. 4146/2013 (ΦΕΚ 90/τ.Α) και ισχύει, ορίζεται: "Οι αποφάσεις των αναθετουσών Αρχών που αφορούν προσφυγή στη διαδικασία της διαπραγματεύσεως για την ανάθεση των δημόσιων συμβάσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 3 του π.δ. 59/2007 και των άρθρων 24 και 25 του π.δ. 60/2007, εξαιρουμένων των περιπτώσεων ανωτέρας βίας, εκδίδονται μετά από σύμφωνη γνώμη της Αρχής, εφόσον οι συμβάσεις αυτές εμπίπτουν, λόγω της εκτιμώμενης αξίας τους, στο πεδίο εφαρμογής των ανωτέρω προεδρικών διαταγμάτων. [...]»

5. Σύμφωνα με το άρθρο 6 του Π.Δ. 60/2007 (ΦΕΚ 64/τ.Α) με τίτλο «Προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στις διατάξεις της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ...» το εν λόγω Π.Δ. «εφαρμόζεται στις δημόσιες συμβάσεις έργων, προμηθειών και υπηρεσιών που δεν εξαιρούνται, δυνάμει των εξαιρέσεων που προβλέπονται στα άρθρα 16, 17 και 9 έως 15, και των οποίων η εκτιμώμενη αξία εκτός φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ) είναι ίση προς ή ανώτερη από τα ακόλουθα κατώτατα όρια : [...] γ) 5.278.000 € για τις δημόσιες συμβάσεις έργων [...]».

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Κανονισμού της Επιτροπής της 13ης Δεκεμβρίου 2013 με αρ. 1336/2013 (ΕΕ), για την τροποποίηση των οδηγιών 2004/17/ΕΚ, 2004/18/ΕΚ και 2009/81/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, όσον αφορά τα κατώτατα όρια εφαρμογής τους κατά τις διαδικασίες σύναψης συμβάσεων, το ως άνω ποσό αναπροσαρμόστηκε, με έναρξη ισχύος στις 01-01-2014, σε 5.186.000,00€.

6. Στην παρ. 1 του άρθρου 8 του π.δ. 60/2007, ορίζεται: “ Ο υπολογισμός της εκτιμώμενης αξίας μιας δημόσιας σύμβασης βασίζεται στο συνολικό πληρωτέο ποσό, εκτός ΦΠΑ, όπως προσδιορίζεται από την αναθέτουσα αρχή. Στον υπολογισμό αυτό, λαμβάνεται υπόψη το εκτιμώμενο συνολικό ποσό, συμπεριλαμβανομένων τόσο του τυχόν προβλεπόμενου δικαιώματος προαίρεσης όσο και των τυχόν παρατάσεων της σύμβασης...”, και στην παρ. 2: “Η αποτίμηση πρέπει να ισχύει κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης διαγωνισμού, όπως προβλέπεται στο άρθρο 29 παράγραφος 2 ή, στις περιπτώσεις όπου δεν απαιτείται μια τέτοια προκήρυξη, κατά το χρονικό σημείο έναρξης της διαδικασίας ανάθεσης της σύμβασης[...]

7. Στο άρθρο 25, ομοίως του Π.Δ 60/2007, ορίζεται ότι: «Οι αναθέτουσες αρχές μπορούν να συνάπτουν τις δημόσιες συμβάσεις τους προσφεύγοντας σε διαδικασία με διαπραγμάτευση, χωρίς να προηγείται δημοσίευση σχετικής προκήρυξης, στις ακόλουθες περιπτώσεις [...]

4. Προκειμένου για δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών: α) όταν αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη ούτε στην αρχική σύμβαση και τα οποία, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, κατέστησαν αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, υπό την προϋπόθεση ότι η ανάθεση γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή, εφόσον τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες είτε δεν μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές είτε μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της. Το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών δεν επιτρέπεται να υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης, ...».

8. Στο άρθρο 57 του ν. 3669/2008 (Α' 116) με τίτλο «Κύρωση της κωδικοποίησης της νομοθεσίας κατασκευής δημοσίων έργων» ορίζεται ότι: «1. Το έργο εκτελείται σύμφωνα με τη σύμβαση και τα τεύχη και σχέδια που τη συνοδεύουν. Ο φορέας κατασκευής του έργου έχει το δικαίωμα, αν προκύψει ανάγκη εκτέλεσης συμπληρωματικών εργασιών, που δεν περιλαμβάνονται στο αρχικό ανατεθέν έργο ούτε στην πρώτη συναφθείσα σύμβαση και οι οποίες κατέστησαν αναγκαίες λόγω απρόβλεπτων περιστάσεων κατά την εκτέλεση του έργου, όπως αυτό περιγράφεται στην αρχική σύμβαση, να συνάπτει σύμβαση με τον ανάδοχο του έργου, με την προϋπόθεση ότι οι συμπληρωματικές εργασίες δεν μπορούν τεχνικά ή οικονομικά να διαχωριστούν από την κύρια σύμβαση, χωρίς να δημιουργήσουν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές ή όταν αυτές οι εργασίες, μολοντί μπορούν να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση, είναι απόλυτα αναγκαίες για την τελειοποίησή της. Το συνολικό ποσό των συμβάσεων αυτών δεν μπορεί να υπερβαίνει το ποσοστό του πενήντα τοις εκατό (50%) του ποσού της αρχικής σύμβασης, στο οποίο συμπεριλαμβάνεται και η αμοιβή για τη σύνταξη των τυχόν απαιτούμενων μελετών για τις συμπληρωματικές εργασίες. Η εκτέλεση των συμπληρωματικών εργασιών είναι υποχρεωτική για τον ανάδοχο του έργου και, προκειμένου να υπογραφεί η σύμβαση για την εκτέλεσή τους, απαιτείται γνώμη του οικείου τεχνικού συμβουλίου. Για τον καθορισμό τιμών μονάδας στις εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης λαμβάνονται οι τιμές της αρχικής σύμβασης και για τον κανονισμό τιμών μονάδας στις νέες εργασίες της συμπληρωματικής σύμβασης εφαρμόζονται οι παράγραφοι 5, 6 και 7. [...] 3. Με τα ποσά των απρόβλεπτων δαπανών

(απρόβλεπτα) που περιλαμβάνονται στην αρχική σύμβαση καλύπτονται ιδίως δαπάνες που προκύπτουν από εφαρμογή νέων κανονισμών ή κανόνων που καθιερώθηκαν ως υποχρεωτικοί μετά την ανάθεση του έργου, καθώς και από προφανείς παραλείψεις ή σφάλματα της προμέτρησης της μελέτης ή από απαιτήσεις της κατασκευής οι οποίες καθίστανται απαραίτητες για την αρτιότητα και λειτουργικότητα του έργου, παρά την πλήρη εφαρμογή των σχετικών προδιαγραφών κατά την κατάρτιση των μελετών του έργου και υπό την προϋπόθεση να μην τροποποιείται το «βασικό σχέδιο» του έργου, δηλαδή ή όλη κατασκευή, καθώς και τα βασικά διακριτά στοιχεία της, όπως προβλέπονται από την αρχική σύμβαση. [...]».

9. Στην απόφαση με αρ. 20554/ΕΥΣ3430 (ΦΕΚ Β' 644/13-05-2010) του Υφυπουργού Οικονομίας Ανταγωνιστικότητας % Ναυτιλίας με θέμα " Καθορισμός προδιαγραφών και διαδικασίας ελέγχου και επικαιροποίησης μελετών τεχνικών έργων", μεταξύ άλλων ορίζονται ότι ".....1. Οι φορείς που προτίθενται να προτείνουν τεχνικά έργα για υλοποίηση στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ με μελέτες που εκπονήθηκαν υπό το καθεστώς του ν.716/1977 (ΦΕΚ 259/Α') «Περί μητρώου μελετητών και αναθέσεως και εκπονήσεως μελετών», οφείλουν αρχικά να ερευνήσουν τα ακόλουθα:

α) Το χρόνο που ολοκληρώθηκε η μελέτη. Μελέτες που έχουν εκπονηθεί πριν από το έτος 1993 δεν είναι αποδεκτές.

2. Αν οι μελέτες είναι ήδη ολοκληρωμένες ή βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο υλοποίησης (δηλαδή προμελέτης ή οριστικής μελέτης), ο φορέας εκτιμά, κατά προσέγγιση, τη δαπάνη που απαιτείται για την ολοκλήρωση/επικαιροποίηση των μελετών και την κατασκευή του έργου και υποβάλλει ερώτημα στη Διαχειριστική Αρχή του οικείου Επιχειρησιακού Προγράμματος, από το οποίο χρηματοδοτούνται παρόμοια έργα, σχετικά με τη δυνατότητα χρηματοδότησης του έργου. Το ερώτημα αναφέρει τον τίτλο και το αντικείμενο της μελέτης, τις υπολειπόμενες μελέτες και τον εκτιμώμενο χρόνο και κόστος για την εκπόνησή τους. Επίσης, αναφέρεται η σκοπιμότητα του έργου, ο εκτιμώμενος προϋπολογισμός και το χρονοδιάγραμμα υλοποίησής του. Εφόσον, η Διαχειριστική Αρχή απαντήσει εγγράφως ότι το έργο μπορεί να χρηματοδοτηθεί από το Επιχειρησιακό της Πρόγραμμα, ο φορέας υλοποίησης του έργου εφαρμόζει την διαδικασία ελέγχου και επικαιροποίησης της μελέτης, όπως αυτή περιγράφεται στα επόμενα άρθρα.....".

10. Στο άρθρο 45 παρ. 2 του ν. 3669/08 (Σύμπραξη στην κατασκευή του μελετητή - Πρόσθετες εγγυήσεις – Ευθύνη) ορίζεται ότι: " .....2.Επιτρέπεται η τροποποίηση της εγκεκριμένης μελέτης, κατά τη διάρκεια εκτέλεσης του έργου, για τη διόρθωση σφαλμάτων της ή τη συμπλήρωση ελλείψεων της ή για λόγους που υπαγορεύονται από απρόβλεπτες περιστάσεις. Προς τούτο υποβάλλεται πρόταση της διευθύνουσας υπηρεσίας του έργου προς την προϊσταμένη αρχή, η οποία αποφασίζει ύστερα από γνώμη του αρμόδιου τεχνικού συμβουλίου κατασκευών. Αν η τροποποίηση αποδίδεται σε σφάλματα και ελλείψεις της μελέτης και ο μελετητής αποδέχεται την ευθύνη του, τροποποιεί τη μελέτη κατά την παράγραφο 4 του άρθρου 31 του ν. 3316/ 2005, εφόσον δεν έχουν παραγραφεί οι αξιώσεις του εργοδότη. Σε κάθε άλλη περίπτωση την τροποποίηση αναλαμβάνει ο ανάδοχος του έργου σε συνεργασία με μελετητή που διαθέτει τα νόμιμα προσόντα. Για να εισαχθεί το θέμα στο Τεχνικό Συμβούλιο πρέπει η τροποποιητική μελέτη να είναι σε στάδιο αντίστοιχο με την προς τροποποίηση και να έχει τεθεί υπόψη του αρχικού μελετητή που διατυπώνει εγγράφως σε εύλογη Προθεσμία τη γνώμη του.

Κατά τη συζήτηση στο συμβούλιο καλούνται προς ακρόαση ο αρχικός μελετητής, ο ανάδοχος του έργου ή εκπρόσωποι τους και εκπρόσωπος της υπηρεσίας που ενέκρινε την αρχική μελέτη, οι οποίοι υποβάλλουν γραπτό υπόμνημα. Η προϊσταμένη αρχή εκδίδει την απόφαση περί αποδοχής της πρότασης τροποποίησης της μελέτης, μέσα σε Προθεσμία τριάντα (30) ημερών από την έκδοση της γνωμοδότησης του συμβουλίου και η κοινοποίηση της απόφασης στην υπηρεσία τήρησης των μητρώων, αποτελεί προϋπόθεση για την πληρωμή των εργασιών της τροποποιητικής μελέτης. Αν η ανάγκη τροποποίησης της μελέτης αποδίδεται σε σφάλματα ή ελλείψεις της και δεν έχουν παραγραφεί οι αξιώσεις του κυρίου του έργου κατά του μελετητή, εφαρμόζονται οι διατάξεις του τελευταίου εδαφίου της παραγράφου 4 του άρθρου 31 του ν. 3316/2005. Ο μελετητής της αρχικής μελέτης μπορεί να ασκήσει αίτηση θεραπείας κατά της απόφασης περί τροποποίησης της μελέτης, αν αυτή αποδίδεται σε σφάλματα ή παραλείψεις της μελέτης. Η άσκηση αίτησης θεραπείας αναστέλλει τις εις βάρος του μελετητή οικονομικές συνέπειες και την έναρξη της πειθαρχικής διαδικασίας, όχι όμως την εφαρμογή της τροποποιημένης μελέτης.

Η απόφαση κοινοποιείται στα αρμόδια για την κίνηση της πειθαρχικής διαδικασίας κατά του μελετητή και των υπαιτίων υπαλλήλων όργανα, αν η ανάγκη τροποποίησης οφείλεται σε λάθη ή παραλείψεις της μελέτης.....”.

III. Νομική Εκτίμηση

11. Το υπό εξέταση αίτημα της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών, Κατασκευών & Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.-Α.Τ. αφορά στη σύναψη συμπληρωματικής «*δημόσιας σύμβασης έργου*» με την έννοια της περίπτωσης β' της παραγράφου 2 του άρθρου 2 του π.δ. 60/2007. Ο προϋπολογισμός δημοπράτησης του έργου, όπως αποτιμήθηκε κατά το χρόνο αποστολής της προκήρυξης του διαγωνισμού, ανέρχεται στο ποσό των 30.247.967,48€ (μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 23%). Η δε δαπάνη της συμπληρωματικής σύμβασης, η οποία αποτελεί παρακολούθημα της αρχικής σύμβασης, ανέρχεται σε 5.646.341,46€ (μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 23%). Η συνολική αθροιζόμενη αξία, βάσει του άρθρου 8 παρ. 1 του π.δ. 60/2007, του προϋπολογισμού δημοπράτησης του έργου και της δαπάνης της συμπληρωματικής σύμβασης εργασιών, ανέρχεται σε 35.894.308,94€ και, συνεπώς, υπερβαίνει το ποσό των κατώτατων ορίων δημοσίων συμβάσεων έργων που τίθενται με το άρθρο 6 του π.δ. 60/2007, όπως αυτά ισχύουν μετά τη δημοσίευση του Κανονισμού (ΕΕ) με αριθ. 1336/2013, ήτοι το ποσό των 5.186.000,00€ χωρίς Φ.Π.Α. Ως εκ τούτου, συντρέχει η αρμοδιότητα της Αρχής για εξέταση του αιτήματος και παροχή σύμφωνης γνώμης κατ' άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει.

12. Σύμφωνα με πάγια νομολογία του ΔΕΚ, η διαδικασία με διαπραγμάτευση έχει εξαιρετικό χαρακτήρα και επιτρέπεται να εφαρμόζεται μόνο στις περιοριστικώς απαριθμούμενες στα άρθρα 30 και 31 της Οδηγίας 2004/18/ΕΚ (αντίστοιχα άρθρα 24 και 25 π.δ. 60/2007) περιπτώσεις (βλ. σχετικώς ΔΕΕ, απόφαση της 8ης Απριλίου 2008, C 337/05, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 2008, I-2173, σκέψη 56). Συναφώς επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις, στο μέτρο που εισάγουν εξαιρέσεις που συνιστούν παρέκκλιση από τη βασική ρύθμιση, δηλαδή από τους κανόνες που αποσκοπούν στη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας των αναγνωριζόμενων από τη Συνθήκη για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (Σ.Λ.Ε.-Ε.) δικαιωμάτων στον τομέα των δημοσίων συμβάσεων, πρέπει να αποτελούν αντικείμενο συσταλτικής ερμηνείας.

Συγκεκριμένα, προκειμένου η οδηγία 2004/18/ΕΚ να μην απολέσει την πρακτική αποτελεσματικότητά της, τα κράτη μέλη και οι αναθέτουσες αρχές τους δεν επιτρέπεται να προβλέπουν περιπτώσεις προσφυγής στη διαδικασία με διαπραγμάτευση που δεν προβλέπονται από την εν λόγω οδηγία ή να συνοδεύουν τις ρητώς προβλεπόμενες από την οδηγία αυτή περιπτώσεις, με νέους όρους που έχουν ως αποτέλεσμα να καθιστούν ευκολότερη την προσφυγή στην εν λόγω διαδικασία (βλ. ΔΕΕ, αποφάσεις της 18^{ης} Μαΐου 1995, C-57/94, Επιτροπή κατά Ιταλίας, Συλλ. 1995, σ. I-1249, σκέψη 23, της 28^{ης} Μαρτίου 1996, C-318/94, Επιτροπή κατά Γερμανίας, Συλλ. 1996, σ. I-1949, σκέψη 13 και της 13^{ης} Ιανουαρίου 2005, C-84/03, Επιτροπή κατά Ισπανίας, Συλλ. 2005, I-13947, σκέψη 48). Το δε βάρος απόδειξης της ύπαρξης εξαιρετικών περιστάσεων που δικαιολογούν την παρέκκλιση φέρει εκείνος ο οποίος τις επικαλείται (βλ. Δ.Ε.Κ. απόφαση της 14.9.2004, Υπόθεση C-385/02, απόφαση της 18.5.1995, Υπόθεση C-57/94, απόφαση της 12.1.1994, Υπόθεση C-296/92, απόφαση της 17.11.1993, Υπόθεση C-71/02, απόφαση της 10.3.1987, Υπόθεση C-199/85, Υπόθεση C-394/02, Επιτροπή κατά Ελλάδας).

13. Ειδικότερα, η εφαρμογή του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007, στη βάση της οποίας παρέχεται η δυνατότητα στις αναθέτουσες αρχές να συνάπτουν δημόσιες συμβάσεις έργων και υπηρεσιών με τη διαδικασία της διαπραγμάτευσης χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, προϋποθέτει σωρευτικά τα κάτωθι:

α) να αφορούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχικώς κατακυρωθείσα μελέτη, ούτε στην αρχική σύμβαση,

β) να κατέστησαν, λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων, αναγκαία για την εκτέλεση των εργασιών ή της υπηρεσίας, όπως περιγράφεται στην αρχική σύμβαση,

γ) η ανάθεση να γίνεται στον οικονομικό φορέα που εκτελεί τις υπηρεσίες αυτές ή την υπηρεσία αυτή,

δ) τα συμπληρωματικά έργα ή οι υπηρεσίες να μην μπορούν, από τεχνική ή οικονομική άποψη, να διαχωριστούν από την αρχική σύμβαση χωρίς να δημιουργηθούν μείζονα προβλήματα για τις αναθέτουσες αρχές, είτε να μπορούν να διαχωριστούν από την εκτέλεση της αρχικής σύμβασης, πλην όμως να είναι απόλυτα αναγκαία για την ολοκλήρωσή της.

ε) το σωρευτικό ποσό των συναπτομένων συμβάσεων συμπληρωματικών έργων ή υπηρεσιών, να μην υπερβαίνει το 50% του ποσού της αρχικής σύμβασης.

14. Όπως παγίως έχει κριθεί, ως «*απρόβλεπτες περιστάσεις*» θεωρούνται αιφνίδια πραγματικά γεγονότα, τα οποία δεν ανάγονται στο χρόνο κατάρτισης της αρχικής σύμβασης και, παρότι η μελέτη (οριστική ή προμελέτη), με βάση την οποία προσδιορίστηκε το τεχνικό αντικείμενο του έργου, υπήρξε κατά το δυνατόν πλήρης και ακριβής, αντικειμενικά δεν ήταν δυνατόν να προβλεφθούν, σύμφωνα με τους κανόνες της ανθρώπινης εμπειρίας και λογικής και να ενταχθούν στο αρχικό έργο και τη συναφθείσα σύμβαση (βλ. ΕΣ Απόφ. VI Τμ. 27/2013, Απόφ. VII Τμ. 2/2012, Απόφ.Τμ.Μείζ.-7μελούς σύνθεσης 3205/2011, Αποφ. VI Τμ. 2726/2010, 2506/2009, 1780/2009, Πράξ. VI Τμ. 52/2007, 106/2003). Οι περιστάσεις που επικαλούνται οι αναθέτουσες αρχές για την αιτιολόγηση του απρόβλεπτου δεν πρέπει να απορρέουν από δική τους ευθύνη, το δε βάρος απόδειξης περί του ότι συντρέχουν όντως οι έκτακτες περιστάσεις που δικαιολογούν την προσφυγή στη διαδικασία αυτή το φέρει εκείνος ο οποίος τις επικαλείται (βλ. ενδεικτικά ΕΣ Πράξη Ε' Κλιμ. 610/2011 και Αποφ. VI Τμ. 705/2012, 2066/2010, 3359, 3357, 2502, 1780/2009).

Περαιτέρω, δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως «*συμπληρωματικές εργασίες*» οφειλόμενες σε απρόβλεπτα γεγονότα εκείνες που αφορούν σε επέκταση του τεχνικού αντικειμένου του έργου ή στη βελτίωση της ποιότητάς του, διότι είναι ανεπίτρεπτη η εκ των υστέρων μεταβολή του αντικειμένου του έργου, καθόσον δεν ήταν γνωστή στο σύνολο των διαγωνιζομένων κατά την υποβολή της προσφοράς τους και δεν αποτέλεσε τη βάση της διαδικασίας ανάδειξης αναδόχου (βλ. ΕΣ Απόφ. VI Τμ. 27/2013, Απόφ. VII Τμ. 2/2012, Αποφ.Τμ.Μείζονος-7μελούς σύνθεσης 3205/2011, 3053/2011, 3030/2011, Απόφ. VI Τμ. 2069/2010, 20/2008, Πράξ. VI Τμ. 108/2007, 232/2006, 216/2006, 198/2006, 192/2006, 98/2006) ή οφείλονται σε έλλειψη επιμέλειας της αναθέτουσας αρχής (βλ. ΕΣ Πράξ. Ε' Κλιμ. 228/2009, 355/2008, 259/2008).

15. Εν προκειμένω, από τα στοιχεία του φακέλου της κρινόμενης υπόθεσης αναφορικά με τις προϋποθέσεις εφαρμογής του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α του π.δ. 60/2007, προκύπτουν τα ακόλουθα:

Στην εξεταζόμενη περίπτωση, το αίτημα της αναθέτουσας αρχής περί σύναψης συμπληρωματικής σύμβασης έργου με τον αρχικό ανάδοχο, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.646.341,46€ (μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 23%), έχει ως αντικείμενο α) χρωματογραφικές εργασίες εκσκαφής και επαναπλήρωσης χανδάκων λόγω διαφοροποίησης της χάραξης του έργου, β) πρόσθετες δαπάνες για τη λειτουργία εργοταξιακών αντλητικών συγκροτημάτων, γ) πρόσθετη αποζημίωση εκσκαφών και επαναπλήρωσης ορυγμάτων και δικτύων σε έδαφος γαιώδες – ημιβραχώδες (εκτός κατοικημένων περιοχών) για την εκτέλεση υπό συνθήκες στενότητας χώρου, δ) πρόσθετη δαπάνη για εργασίες κοπής δένδρων, ε) πρόσθετη δαπάνη για προσαύξηση τιμής των χαλυβδοσωλήνων και των σωλήνων από PVC λόγω εκτέλεσης των εργασιών σε συνθήκες στενότητας χώρου και στ) τροποποίηση των μελετών εφαρμογής, στο πλαίσιο του ήδη εκτελούμενου έργου με τίτλο “Αρδευτικό Έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας”.

Ανεξαρτήτως του εάν οι προαναφερθείσες εργασίες συνιστούν συμπληρωματικά έργα ή υπηρεσίες, κατά την έννοια των διατάξεων του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007, οι εν λόγω εργασίες δεν

κατέστησαν αναγκαίες για την εκτέλεση των εργασιών της αρχικής σύμβασης (προϋπόθεση β' ανωτέρω) λόγω μη προβλέψιμων περιστάσεων.

Αναλυτικότερα, η αναθέτουσα αρχή επικαλείται ως "απρόβλεπτο γεγονός" που επέδρασε στον τρόπο κατασκευής του έργου την έκδοση της απόφασης του Υπουργού Πολιτισμού με αρ. ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/ 35829/1801 (ΦΕΚ 147/ 02.05.2012) και με τίτλο «Έγκριση ανακαθορισμού των ορίων των Ζωνών Α' και Β' Προστασίας του Αρχαιολογικού Χώρου των Δελφών και του ευρύτερου Δελφικού Τοπίου», με την οποία εισήχθησαν νέες διατάξεις στη εκτέλεση των έργων στην περιοχή του Δελφικού τοπίου (απαγόρευση κοπής ή εκρίζωσης ελαιοδένδρων, η οποία δεν πραγματοποιείται στο πλαίσιο της ελαιοκαλλιέργειας).

Ωστόσο, από τα στοιχεία του φακέλου της υπόθεσης προκύπτουν τα εξής:

Το έργο εκτελείται εντός της περιοχής που αναφέρεται ως "Δελφικό Τοπίο", όπου απαγορεύεται κάθε δραστηριότητα που θα είχε ως συνέπεια την αισθητική αλλοίωση του τοπίου αυτού και ιδιαίτερα στη ζώνη Α, όπου περιλαμβάνεται και η υποχρέωση αποφυγής κοπής ελαιοδέντρων. Αντίστοιχα προκύπτουν και από την Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων, στην οποία έχουν ληφθεί υπόψη οι απόψεις του Υπουργείου Πολιτισμού που είχαν εκφραστεί με την με αρ. Πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού (απαγόρευση διάνοιξης νέων αγροτικών δρόμων και απαγόρευση διαπλάτυνσης υφιστάμενων αγροτικών δρόμων). Ως εκ τούτου, το γεγονός της ρητής αναφοράς της απαγόρευσης αυτής στη μεταγενέστερη ΥΑ ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ43/ 35829/1801 (ΦΕΚ 147/02.05.2012) δεν συνιστά τροποποίηση του υφιστάμενου πλαισίου τήρησης των περιβαλλοντικών όρων του έργου.

Η Αναθέτουσα Αρχή, παραβαίνοντας τις διατάξεις του ν. 3316/2005 περί εκπόνησης μελετών (Εγκύκλιος 38/2005) και ενώ έπρεπε να λάβει υπόψη της την ΚΥΑ με αρ. Πρωτ. 144775/23-09-2009 με θέμα "Έγκριση Περιβαλλοντικών όρων για το έργο: Αρδευτικό έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας" πριν την έγκριση της οριστικής μελέτης του έργου και τη σύνταξη των τευχών δημοπράτησης αυτού, δεν επικαιροποίησε ως όφειλε, για την ένταξη και συγχρηματοδότηση του έργου από το ΕΣΠΑ, την οικεία μελέτη που είχε εγκριθεί προ δεκαετίας, αλλά συμπεριέλαβε αυτή ως είχε στα τεύχη του διαγωνισμού (βλ. παρ. 9 ανωτέρω). Η παράλειψη αυτή είχε ως αποτέλεσμα την συμπερίληψη στα συμβατικά τεύχη του έργου μαζί με την οριστική μελέτη και του σχεδίου τυπικών διατομών οδών (Τ.Ε.Α.-1), το οποίο δεν είχε λάβει υπόψη του τις απόψεις του Υπουργείου Πολιτισμού που είχαν εκφραστεί με την με αρ. Πρωτ. ΥΠΠΟ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/Φ10/99220/4869π.ε./21-11-2008 απόφαση του Υπουργού Πολιτισμού στην έγκριση της Προμελέτης Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων του έργου και είχαν ενσωματωθεί στους περιβαλλοντικούς όρους του έργου (απαγόρευση διάνοιξης νέων αγροτικών δρόμων και απαγόρευση διαπλάτυνσης υφιστάμενων αγροτικών δρόμων).

Η αναθέτωση των τυπικών διατομών που επέβαλλαν οι περιβαλλοντικοί όροι, εάν είχε συμβεί, ως όφειλε, πριν την δημοπράτηση της σύμβασης, θα είχε λάβει υπόψη της το διατιθέμενο προς εργασία πλάτος των υφισταμένων οδών, την κίνηση των μηχανημάτων κλπ, στοιχεία που θα καθόριζαν και τις τυχόν αναγκαίες αναπροσαρμογές της χάραξης του δικτύου, και ακολούθως θα είχαν συμπεριληφθεί οι αναγκαίες αλλαγές στην οριστική μελέτη του έργου και στα τεύχη δημοπράτησης της σύμβασης. Επισημαίνεται ότι η Αναθέτουσα Αρχή επικαιροποίησε κατά τον χρόνο της σύνταξης των τευχών δημοπράτησης μόνον τον προϋπολογισμό δημοπράτησης, το τιμολόγιο μελέτης και το έντυπο της οικονομικής προφοράς και όχι την οριστική μελέτη και τον σχεδιασμό του έργου.

Από τα ανωτέρω συνάγεται ότι οι προκύπτουσες αλλαγές στο έργο δεν οφείλονται σε μη προβλέψιμη περίπτωση (έκδοση απόφασης ΥΠΠΟΤ/ΓΔΑΠΚ/ΑΡΧ/Α1/ 35289/1801 (ΦΕΚ 147 Α.Α.Π./02.05.2012) που επισυνέβη μεταγενεστέρως της υπογραφής της σύμβασης, αλλά σε δεδομένα που υφίσταντο και ήταν γνωστά ήδη κατά τη δημοπράτηση και έπρεπε να ληφθούν υπόψη κατά το στάδιο αυτό.

Ως εκ τούτου, εν προκειμένω δεν πληρούται η προϋπόθεση (β) του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007 (απρόβλεπτο), παρέλκει δε η εξέταση των λοιπών προϋποθέσεων του άρθρου αυτού.

IV. Συμπέρασμα

Ενόψει όλων των προεκτεθέντων, με βάση το διδόμενο πραγματικό και από την υπαγωγή αυτού στις προαναφερόμενες και ερμηνευόμενες διατάξεις, η Αρχή ομόφωνα αποφασίζει:

Την μη παροχή σύμφωνης γνώμης επί του αιτήματος για παροχή σύμφωνης γνώμης, της Διεύθυνσης Τεχνικών Μελετών, Κατασκευών & Τοπογραφικής του ΥΠ.Α.Α.Τ. σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 2 παρ. 2 περ. γ' υποπερ. δδ' του ν. 4013/2011, όπως ισχύει, για τη διενέργεια διαδικασίας διαπραγμάτευσης, χωρίς δημοσίευση προκήρυξης διαγωνισμού, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 25 παρ. 4 περ. α' του π.δ. 60/2007, για την ανάθεση 1ης Συμπληρωματικής Σύμβασης Εργασιών, προϋπολογιζόμενης δαπάνης 5.646.341,46€ (μη συμπεριλαμβανομένου Φ.Π.Α. 23%), σε εκτελούμενο έργο με τίτλο "Αρδευτικό Έργο Ελαιώνα Άμφισσας, Ν. Φωκίδας", λόγω μη συνδρομής των προς τούτο τασσομένων υπό του νόμου προϋποθέσεων.

Αθήνα, 2 Δεκεμβρίου 2015

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Δημήτριος Ράικος